

ENAKOPRAVNOST

EQUALITY

NEODVISEN DNEVNIK ZA SLOVENSKE DELAVCE V AMERIKI

ADVERTISE IN
THE BEST
SLOVENE NEWSPAPER
OF OHIO
★
Commercial Printing of
All Kinds

OGLAŠAJTE V
NAJBOLJSEM
SLOVENSKEM
CASOPISU V OHLJU
★
Izvršujemo vsakovrstne
tiskovine

VOL. XXXIII.—LETO XXXIII.

CLEVELAND, OHIO, WEDNESDAY (SREDA), MARCH 15, 1950

ŠTEVILKA (NUMBER) 52

NOV GROB

JOSEPH MEVSEK
Dne 26. februarja je umrl v Alexandria, Md., Joseph Mevšek, ki je podlegel srčni hibi. V Clevelandu je bival dolgo let, zadnjih 13 let pa v Marylandu. V prvi svetovni vojni je služil pri vojakih ter je bil pokopan z vojaškimi častmi. Zapušča soprogo Bertho, rojeno Marn, dva sinova Richard Lee in George, tu v Clevelandu sestro Mrs. Frances Rotar, v državi Washington brata Leo in sestro Mrs. Mary Rotar.

Pogreb
Pogreb pokojne Anne Mlatkovič se vrši v četrtek zjutraj ob 9. uri iz Grdinovega pogrebnega zavoda, 1053 E. 62 St., v cerkev sv. Vida in nato na pokopališče Calvary.

Dvignil denar za pogreb svoje žene

DETROIT, 15. marca. — Detroitška policija je danes izjavila, da je dr. Edward L. Brandt dvignil iz banke \$5,000 za pogrebne stroške svoje žene, tričetrte ure zatem pa je ženo ustrelil.

Zdravnik, ki je star 66 let, je rekel, da ne ve zakaj je ustrelil svojo 60 let staro ženo, s katero je živel v zakonu 40 let. Soglasno z njegovo izjavo med zakoncema ni nikoli prišlo do prepira.

Dr. Brandt, ki je rimsko-katoliške vere, je denar izročil svojemu župniku Rev. Mahoneyju z navodili, naj jih porabi za pogrebne stroške njegove žene.

Policija je izjavila, da je dr. Brandt čakal na obravnavo, ker se je ukvarjal s protipostavnim prodajanjem narkotikov.

Prispevki
V našem uradu smo prejeli prispevke od sledečih: Frank Guatinčić, 20390 Westport Ave., \$5 za SANS v spomin pokojne Ursule Zala.

Za slepe otroke v domovini: Mr. in Mrs. J. Pretnar, 723 E. 232 St., \$10 v spomin pokojnega Rudolpha Kastelica; Mrs. Dolan, 15910 Midland Ave., pa je prispevala \$1., za slepe otroke in \$1 za knjižno kampa-

Za bolnišnico v domovini je prispeval \$5 Mr. Louis Intihar, 1066 E. 69 St., v spomin pokojnega Adolpha Grajarja; in \$5 je prispeval Mr. Ludvik Vrček, iz Maple Hgts., O., v spomin pokojnega Joseph Zupančič na Arbor Ave.

Iskrena hvala vsem za velike količine prispevke.

Japonski sodniki na obisku v Clevelandu

Danes je v Cleveland dospela skupina sedmih japonskih sodnikov, katere je poslala ameriška vojaška komanda na Daljnem vzhodu, da v Zedinjenih državah proučuje demokracijo. Sodniki bodo ostali v Clevelandu dva dni.

Teden zdravja
Teden od 23. do 29. aprila je guverner Lusche proglasil za teden zdravja.

OBSOJENI SOVJETSKI DIPLOMAT GUBIČEV JE NAZNANIL, DA SE NE BO VRNIL V SOVJETSKO ZVEZO

NEW YORK, 14. marca—Na 15 let zapora obsojeni sovjetski diplomat Valentin Gubičev je danes naznanil, da se ne bo vrnil v Sovjetsko zvezo, ampak da bo ostal v Zedinjenih državah in se na apelacijski sodnji boril proti obsodbi.

Gubičevu so dali priliko, da zapusti deželo, če se želi izogniti zaporni kazni. Sprva je na ponudbo pristal in naznanil, da bo odpoval prihodnji ponedeljek s poljsko prekooceansko ladjo "Batory." Danes pa je svoje stališče spremenil.

Odvetnik sovjetskega diplomata je izjavil, da bo Gubičev zahteval, naj mu apelacijska sodnja določi poročstvo, da bi se lahko zagovarjal na svobodi.

Vlada je dala Gubičevu dva tedna časa, da zapusti deželo. Toda odvetnik Pomerantz je naznanil, da bo njegov klient ostal tudi čez to dobo in se poslužil svoje ustavne pravice priziva. Obenem je zanikal govorice, češ da bi Gubičev rajši bil v Ameriki v zaporu, kot pa v Rusiji na svobodi.

Gubičev se sedaj nahaja v federalnem zaporu. Sodnik Ryan, ki ga je obsodil na 15 let ječe, bi v ponedeljek spremenil njegovo kazen, če bi Gubičev bil pripravljen zapustiti deželo. V zvezi z naznanilom je ameriški državni tožilec Saypol izjavil, da se Gubičevu ne bo prizanašalo in da če želi vložiti priziv, se bo moral zagovarjati v ječi.

Nenadni sklep Gubičeva je povzročil veliko presenečenje. Pričakovalo se je, da bo zadeva zaključena, ko bo odpoval v svojo domovino.

S sovjetskim diplomatom je bila obsojena na 15 let zapora tudi bivša vladna uradnica Miss Coplon, za katero je sodnja določila \$40,000 poročstva. Sorodniki Coplonove so zbrali nekaj nad \$20,000, toda ker to ni dovolj, se bivša vladna uradnica še vedno nahaja v zaporu.

Senator napada Achesona

WASHINGTON, 14. marca — Republikanski senator Wherry je danes v zvezi s sklepom Gubičeva, ki želi ostati v Zedinjenih državah, ostro napadel državnega tajnika Deana Achesona in zahteval, naj poda ostavko. Wherry je izjavil, da jo je državni tajnik v zvezi z zadevo Gubičeva popolnoma polomil.

Še bolj oster je bil komentar republikanskega kongresnika Browna, ki je rekel, da bi si Zedinjene države morale prizadevati, da zamenjajo Gubičeva za Vogelerja, ki je bil na Madžarskem obsojen na 16 let zapora, za nameček pa naj dajo še Achesona.

MEHIŠKA VLADA NE ZELI BEGUNCEV

MEXICO CITY, 14. marca.—Mehiška vlada je odločno zavrgla predloge, da se v Mehico, neglede na obstoječe zakone, pusti večje število beguncev.

Mednarodna organizacija za begunce je zaprosila že parkrat mehiško vlado, naj stori izjemo za begunce. Toda vlada je vedno zavračala te prošnje in odgovarjala, da ne bo pustila beguncev na noben drug način v deželo kot pa potom sedanjih zakonov za vselitev tujcev.

Registrirajte se, če hočete voliti

Državljanke okraja Cuyahoga se opozarja, da bodo 2. maja t. l. primarne volitve. Vsi oni državljani, ki niso registrirani, to je oni, ki so se od časa zadnjih volitev preselili, postali nanovo državljani ali pa so postali polnoletni, se morajo najprej registrirati.

Volilni urad v mestni dvorani, soba št. 119, bo odslej odprt v to svrho vsak dan do vključno 22. marca. Uradne ure so od 8:30 zjutraj do 4:30 popoldne, v soboto do poldne in na 20., 21. in 22. marca pa bo ta urad odprt do 9. zvečer.

Ne zamudite prilike registrirati se, če hočete voliti 2. maja. Primarne volitve so važne in sleherni državljani in državljanke bi se jih moral udeležiti.

Domače vesti

Seja odbora izletniške farme
Redna seja odbora in zastopnikov izletnih prostorov SNPJ se vrši v četrtek zvečer ob osmih v Slov. del. domu na Waterloo Rd. Prosi se vse zastopnike in odbornike, da se seje gotovo udeležijo.

Vrnila iz bolnišnice

Iz bolnišnice se je vrnila na svoj dom Mrs. Frances Maček iz Chardon, Ohio (ne Frank Maček kot je bilo napačno poročano). Zahvaljuje se vsem za obiske, darila, cvetlice in voščilne kartice, ki jih je prejela. Prijateljice jo sedaj lahko obiščejo na domu.

Bolezen

Na domu se nahaja pod zdravniško oskrbo Mrs. Josephine Dolšak, 445 E. 200 St. Padla je na stopnicah pred mesec dni. Zahvaljuje se za obiske in kartice, ki jih je bila deležna. Priporoča se še za obiske. Želimo ji skorajšnje okrevanje!

V bolnišnici

Mrs. Mary Tolar (Bunny), soproga Joe Tolarja ter hči poznane družine John in Anna Zaic iz E. 157 St., je bila večeraj odpeljana v Warrensville bolnišnico. Prijateljice in znanici jo lahko obiščejo vsak dan od 2. do 4. ure ter od 7. do 8. ure zvečer. Nahaja se v istem oddelku kot Miss Jean Remic. Lahko se jima tudi piše, kar jima bo prav gotovo ugajalo.

Redna seja

Nocoj ob osmih se vrši redna seja društva Waterloo Grove, št. 110 WC v navadnih prostorih Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd. Članice so prošene, da se gotovo udeležijo, ker se bo ukrepalo o veselici, ki se vrši v nedeljo zvečer, kakor tudi o drugih važnih zadevah.

Pozdravi

Iz sončne Floride pošiljate lepe pozdrave vsem številnim prijateljem in znancem Margaret Završnik iz Jenne Ave. in Gertrude Potočnik iz Woodworth Rd. Posebno pa pozdravljate in se zahvaljujete igralcem v igri "Volkodlaki," kakor tudi vsem onim, ki so jima poslali pozdrave s željo, da se kmalu zdrave vrnete v njih sredo.

GENERAL MOTORS JE IMELA REKORDNI PROFIT

General Motors Corp. je večeraj naznanila, da je v letu 1949 imela rekordni dobiček v znesku \$656,434,232. Leta 1948 so dobički korporacije znašali \$440,447,724.

Konservativci niso uspeli, da bi v Angliji povzročili krizo vlade

JESSUP ZANIKAL OBTOŽBE MCCARTHYJA

PARIZ, 14. marca. — Ameriški ambasador in vodilni diplomat pri organizaciji ZN dr. Philip Jessup je danes odločno zavrgel obtožbe senatorja McCartyja, da je baje bil prijateljsko naklonjen komunizmu.

ODBOR PORAZIL SÓLSKO PREDLOGO

WASHINGTON, 14. marca. — Kongresni delavski odbor je danes porazil zakonsko predlogo, na osnovi katere bi se odobrilo \$300,000,000 za vzdrževanje javnih šol. Predloga je bila poražena vsled trpekega spora, ki so ga povzročili rimsko-katoliški voditelji, ki so zahtevali, da se odobri pomoč tudi njihovim župnijskim šolam.

TRI DRUŽINE ŽIVELE NA ISTEM PODSTREŠJU

SPRINGFIELD, Mass., 14. marca. — Tukajšnji zdravstveni inšpektorji so danes na podstrešju neke trinadstropne hiše našli tri družine v skupno 17 članov. Družine so živele na podstrešju, ker niso mogli dobiti bolj udobnega stanovanja.

TAFT KRITIZIRA VLADNE DOLGOVE

DEFIANCE, O., 15. marca. — Ohijski republikanski senator Robert A. Taft je danes izjavil, da bo vlada popolnoma demoralizirala ljudstvo, če bo še nadalje trošila več denarja kot pa ga prejema.

"Ko bo enkrat kongres sprejel stališče, da mu ni potrebno vračati dolgove, ne bo nobenih meja, do katerih se ne bo moglo zvišati primanjkljaja," je izjavil Taft.

LETALCI SE REŠILI

ALBUQUERQUE, N. M., 14. marca.—Dva jet letala sta danes trčila v zraku in se razletela. K sreči so se vsi trije piloti letal rešili s skokom s padobranom. Dva letala sta dobila le manjše praske, tretji pa je popolnoma nepoškodovan.

Naročajte, širite in čitajte "Enakopravnost!"

Katoliški duhovnik se izognil tožbi

Bivši član ohijske zbornice Lody Huml je večeraj umaknil tožbo proti direktorju clevelandške katoliške Holy Name Society Rev. Edwardu J. Halloranu. Naznanjeno je bilo, da je med Humlom in Rev. Halloranom bila sklenjena poravnava.

Father Halloran je bil tožen za \$100,000 odškodnine, ker da je baje aprila meseca leta 1948, ko je Huml bil kandidat za demokratsko nominacijo v 21. kongresnem distriktu, obrekoval Huml. Porazeni kandidat je v tožbi zagotovil, da je vsled pisma Rev. Hallorana, ki je bilo deljeno vernikom v katoliških cerkvah, izgubil na volitvah.

Soglasno s poravnavo je father Halloran sprejel Humlovo izjavo, da slednji ni nikoli bil komunist, da ni komunist sedaj in da ni nikoli simpatiziral s kakšno komunistično stvarjo.

LONDON, 14. marca.—Laboritska stranka premijerja Attleeja je danes porazila že tretji poskus konservativcev, da se vlado prisili naj poda ostavko.

Churchillova stranka si prizadeva, da bi v parlamentu povzročila vladno krizo, v upanju, da bo sestavljena koalicijska vlada, v kateri bi tudi oni imeli svoje člane, ali pa da bodo razpisane nove volitve.

Danes so konservativci napadli vlado v zvezi z izdatki. Toda parlament je s 308 proti 289 glasovom porazil njihov predlog, da se vladi izrazi nezaupnico, ker se v preteklosti ni držala v mejah budžeta.

Če bi laboriti izgubili na nocošnjem glasovanju, bi vlada bila prisiljena podati ostavko, kar bi pomenilo, da bi se celo moralo razpisati nove parlamentarne volitve.

Laboriti imajo le šest glasov večine, toda opirajo se na glasove drugih manjših strank, posebno na glasove liberalcev. Pri dveh prejšnjih poskusih konservativcev so morali laboriti pripeljati v parlament na glasovanje celo svoje bolane poslance, da bi dobili potrebno večino.

Par ur pred glasovanjem je finančni tajnik Sir Stafford Cripps izjavil, da se bo moralo brzdati zdravstveno službo, ker da preveč stane. Poleg tega je Cripps opozoril, da se bodo posamezna ministrstva morala držati svojih proračunov.

Pričakuje se, da bo minister za zdravstvo Bevan, katerega se smatra za najbolj levičarskega ministra v vladi, viharno zagovarjal vladni zdravstveni program. Bevan je predlog konservativcev, za nezaupnico vladi zaradi prevelikih izdatkov označil za "prikrit in strahopeten napad na državno zdravstveno službo."

"Dobil sem navodila, naj vedno povežem Wallacea in Rooseveltove s komunisti," je izjavil Roberts.

Radio-komentator je na pričanju povedal, da se je enkrat uprl tem navadam in opozoril lastnika postaja, da krši dogovor s Federal Communications Commissions, na osnovi katerega je dobil dovoljenje za obratovanje postaja. Richards pa je odgovoril:

"Naj hudič vzame Federal Communications Commissions! Naj nam kar vzamejo dovoljenje. Pojavili se bomo s plapolajočimi zastavami!"

Kot dokaz je radio-komentator predložil številne novice, ki mu jih je pošiljal lastnik postaje in s katerimi mu je dajal navodila, na kakšen način naj širi predsodke proti posameznim osebam in skupinam.

ZIDJE SE NE BODO VRNILI

WASHINGTON, 14. marca — Major Abraham S. Hyman je danes v svojem poročilu izjavil, da se verjetno niti eden žid ne bo vrnil v Nemčijo. Nemški voditelji so apelirali na nemške žide, naj se vrnejo, toda po mnenju majorja bo ta apel brez vsakega učinka.

SURPLUSNI KROMPIR BO POSLAN ZIDOM

SEARPORT, Me., 14. marca. — Grška tovorna ladja "Kassos" je danes bila natovorjena z 200 vagonov krompirja, ki ga je izraelska vlada kupila od Trgovinskega oddelka po ceni 1 cent za bušelja.

Lastnik treh radio postaj obtožen, da spodbuja predsodke

LOS ANGELES, 14. marca.—Komentator Clete Roberts je danes na zaslišanju pred Federal Communications Commissions pričal, da je lastnik treh večjih radio postaj v Zedinjenih državah leta 1947 izjavil, da je v teku velika zarota, da bi "si Židje polastili deželo."

Roberts je pričal proti George A. Richardson, ki kontrolira radio postaja KMPC v Los Angelesu, WJR v Detroitu in WGAR v Clevelandu. Po njegovih izjavah smatra lastnik radio postaja, da so "vsi Židje komunisti, komunisti pa večinoma Židje."

Zaslišanja se vodijo v zvezi z obnovo dovoljenja, ki ga zahteva. Richards. Organizacija The American Jewish Congress je zahtevala, da se omenjenemu lastniku odvzame licenca.

Proti Richardsu so pričali tudi drugi komentatorji in časnikarji. Soglasno z izjavo Roberta je lastnik postaja vedno spodbujal radio-komentatorje, naj učijo izgovarjati besedo "republikanec," da bi v oddajah zvenela čim lepše. Vztrajal je tudi, da morajo komentatorji v neugodni luči predstavljati Rooseveltove. Kot je rekel Roberts, mu je celo nekoč svetoval, naj potom radia razširi izmišljeni vesti, da bosta "Mrs. Roosevelt in Henry A. Wallace kandidirala na istem tiketu."

"Dobil sem navodila, naj vedno povežem Wallacea in Rooseveltove s komunisti," je izjavil Roberts.

Radio-komentator je na pričanju povedal, da se je enkrat uprl tem navadam in opozoril lastnika postaja, da krši dogovor s Federal Communications Commissions, na osnovi katerega je dobil dovoljenje za obratovanje postaja. Richards pa je odgovoril:

"Naj hudič vzame Federal Communications Commissions! Naj nam kar vzamejo dovoljenje. Pojavili se bomo s plapolajočimi zastavami!"

Kot dokaz je radio-komentator predložil številne novice, ki mu jih je pošiljal lastnik postaje in s katerimi mu je dajal navodila, na kakšen način naj širi predsodke proti posameznim osebam in skupinam.

ZIDJE SE NE BODO VRNILI

WASHINGTON, 14. marca — Major Abraham S. Hyman je danes v svojem poročilu izjavil, da se verjetno niti eden žid ne bo vrnil v Nemčijo. Nemški voditelji so apelirali na nemške žide, naj se vrnejo, toda po mnenju majorja bo ta apel brez vsakega učinka.

SURPLUSNI KROMPIR BO POSLAN ZIDOM

SEARPORT, Me., 14. marca. — Grška tovorna ladja "Kassos" je danes bila natovorjena z 200 vagonov krompirja, ki ga je izraelska vlada kupila od Trgovinskega oddelka po ceni 1 cent za bušelja.

"ENAKOPRAVNOST"

Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PRINTING & PUBLISHING CO.
 6231 ST. CLAIR AVENUE CLEVELAND 3, OHIO
 Henderson 1-5311 — Henderson 1-5312
 Issued Every Day Except Saturdays, Sundays and Holidays

SUBSCRIPTION RATES—(CENE NAROČNINI)	
By Carrier and Mail in Cleveland and Out of Town: (Po raznašalcu in po pošti v Clevelandu in izven mesta):	
For One Year—(Za eno leto)	\$8.50
For Six Months—(Za šest mesecev)	5.00
For Three Months—(Za tri mesece)	3.00
For Canada, Europe and Other Foreign Countries:	
For One Year—(Za eno leto)	\$10.00
For Six Months—(Za šest mesecev)	6.00
For Three Months—(Za tri mesece)	3.50

Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March 3, 1879.

104

DRŽAVNI TAJNIK ACHESON O NAŠI ZUNANJI POLITIKI

Nedavne "informalne" omembe ameriškega državnega tajnika Achesona o naši zunanji politiki v splošnem in o naših odnosih s Sovjetsko zvezo posebej, so tolike važnosti, da jih v tem članku v znatnem obsegu citiramo. Tajnikove omembe so izzvale predloge prednesene po senatorju Brien McMahonu in Millard E. Tydingsu. Oba senatorja priporočata nove dogovore s Sovjetsko zvezo, ker je zdaj jasno, da imati obdedve deželi atomske bombe. Senator McMahon sugestira 50-milijardski program za svetovno obnovo v zameno za res veljaven dogovor glede atomske kontrole. Senator Tydings priporoča sklicanje svetovne razorožitvene konference.

Mr. Acheson je dejal, da smatra obdedve priporočili kot odraz "znabiti najgloblje želje ameriškega ljudstva in kot najtemeljitejšo objektivno ameriške zunanje politike, katera stremi za mirom."

"Ako dosežemo naš cilj z dogovorom," je dejal Acheson, "bi seveda to bilo močno zaželeno in doseženo na preprost način. Ali mislim, da so nas štiriletno izkušnje naučile, da je to nemogoče. . . Razmotrivajoč pot kateri moramo slediti v svrhu dosege mira, menim, da moramo predvsem razumeti naturo sovjetske vlade, s katero imamo opravka v tem slučaju. . . in uverjen sem, da ste si na jasnem, da je poglavitna karakteristika sovjetske vlade njena namernost. Odločena je, da doseže določene rezultate, ki jih hoče doseči. . ."

"Po drugi strani smo tudi lahko že opazili tekono zadnjih nekaj let, da je sovjetska vlada zelo realistična in ponovno smo se že lahko prepričali, da se kaj lahko prilagodi dejstvu, kadar ta zanjo nekje obstajajo. Dalje smo mogli videti, da so koristni dogovori s Sovjetsko zvezo, ako slijo na dejstvih ali obstoječi situaciji, kjer pa tega ni, dogovori z njimi ne pomenijo nič."

Svoja izražanja je tajnik Acheson podprl z dejstvi—z Berlinom, Grčijo in Turčijo, kjer je Sovjetska zveza skušala doseči svoje cilje "s pretinjami, silo ali pa sabotajo." Kakor hitro pa se je situacija spremenila spričo trdega nastopa, se je sovjetska politika temu prilagodila. Nasprotno se je dogodilo v Kitajski, "kjer najboljša prizadevanja vseh niso producirala sile, ampak šibkost."

Državni tajnik je dalje naglasil še druge situacije in poskuse raztegnitve možnosti dogovora. Pokazati moramo v vsakem slučaju jakost namesto šibkosti, kot sedaj marsikje še obstaja. Naglasil je, da skušamo v Nemčiji in na Japonskem ustvariti področja jakosti s pospešenjem demokracije in ekonomske obnove; v zapadni Evropi pa potom ekonomskega obnovitvenega programa, Severno-Atlantskega pakta in programa vojaške pomoči. Cilj ustvaritve takih predeljev sil je zapaden v Programu štirih točk—v območju katerega se nudi tehnična pomoč predeljem z nerazvitimi viri.

Ko je tako ilustriral način, potom katerega skuša naša dežela razširiti možnosti za morebiten sporazum z Rusijo, je Mr. Acheson dejal: "Ni mi potrebno ponavljati . . . dejstev izvirajočih iz zadnje vojne in iz časa pred vojno in med vojno, ko se je položaj marsikje poslabšal v prid Sovjetske zveze, ki je take prilike povsod po svetu izkoristila. V Aziji, v Evropi . . . je naša vabljive prilike ribarjenja in se jih je tudi poslužila. Zahtevati od sovjetske vlade, naj neha ribariti, bi pomenilo toliko, kakor če bi zahtevali z argumenti od reke, naj se ustavi. Reko lahko zajezite, jo izkoristite v koristne svrhe, ne morete pa voditi argumentov z njo, ker tekla bo svojo pot naprej."

"Delovali bomo torej, kot sem že omenil, da spremeni položaj in ojačamo šibka predelja ter s tem zmanjšamo možnosti ribarjenja v kalnem. Kolikor pa se sporazuma tiče, smo mislim spoznali, da po tej zadnji vojni nismo mogli priti do tega, da sklenemo mir s svojimi prijatelji, da o sovražnikih niti ne govorimo."

Državni tajnik se je tekono svojega razgovora s časniki dotaknil tudi vodikove bombe in javne diskuzije izvirajoče iz odloka, da se v potrebi to bombo uporabi.

"Ljudstvo je zaskrbljeno," je dejal Acheson, "in po pravici, ker obstaja možnost razvitja novega in strašnega orožja. To je naraven in trezen odziv v očigled tega resnega fakta. Ali . . . dejstvo, da zna biti bodoča vojna strašnejša nego vojne v prošlosti, ne spremeni faktov, ki sem se jih dotaknil v tem razgovoru z ozirom na težave pri prizade-

Po 22 letih na obisku v rojstni domovini

Milan Medvešek

19

Ohrid je staro zgodovinsko mesto ob jezeru istega imena, oboje pa leži visoko nad morsk gladino in tako rekoč v senci alpskih in grških gor. Na eni strani se gradi s hitrim tempom novo in moderno mesto, na drugi pa vidite tesne ulice s hišicami, katere so bile izgrajene pred mnogimi stoletji. Tudi v tem mestu so se skozi stoletja bili razni narodi in povrh turška in krščanska vera. Mesto je kar posejano s stariimi cerkvami, katerih je 36, kar je izredno veliko za tako majhno mesto.

V Ohridu je bila ustanovljena tudi prva univerza na Balkanu, na kateri sta poučevala sv. Klement in Naum. Nad mestom se dviga velikanska trdnjava, katera je bila priča mnogih bojev, a ne samo v starem in srednjem veku, ampak tudi v novem. Samo od leta 1912 do 1918 je bilo mesto trikrat v vojni. Nad Ohridom so gospodarili Turki do leta 1912. Prebivalstvo je mešano: Makedonci, Bolgari in Albanci.

Danes je Ohridsko jezero eno prvih jugoslovanskih turističnih krajev. Klima je imenitna, krasna naravna lepota in izborne ribe. Kadar bodo postavljeni primerni hoteli in druge udobnosti, bo to mesto še veliko bolj cvetelo kot sedaj. Sicer pa ni videti krasne nove zgradbe, katere pa še tedaj niso bile končane. Če bi še kdaj šel na obisk v Jugoslavijo, bi to starodavno zgodovinsko mesto vsekakor ponovno obiskal in se ga malo bolj ogledal, zlasti pa njegove zgodovinske znamenitosti.

Z motornim čolnom smo se odpeljali po jezeru na drugo stran obale, kjer smo si ogledali počitniški dom in dečji dom ter druge zgradbe, katere potrjujejo, da se Ohrid dviga iz svoje nekdanje pasivnosti.

Kakor povsod, tako smo tudi tu srečali več oseb, katere imajo sorodnike v Ameriki. Nenadoma sem se znašel med štirimi ženskami, katere so takoj spoznale, da sem "Amerikanec" in mi naročale pozdrave za sorodnike v Chicagu, Detroitu in po drugih ameriških mestih. Ena izmed njih pa me je prosila, naj bi poiskal njenega očeta, kateri se ni zglasil že 15 let. Podobnih primerov sem našel tudi po drugih krajih. Mož je odšel v Ameriko in pozabil na ženo in otroke. Kako more človek zatajiti svojo kri, pozabiti na svojo družino, mi je bila vedno največja uganka. Imenovane ženske sem vprašal, kako kaj živijo. Pričele so mi zatrjevati, da z veseljem gradijo "socializem" in da se imajo danes bolje kot v stari Jugoslaviji, toda delajo pa zelo trdo.

Na ohridskih ulicah smo videli tudi več muslimank z zagnjenimi obrazi. Mlade muslimanke se več ne držijo te zapovedi muslimanske vere, stare pa še vnaprej vztrajajo, ravna se po zapovedi svoje vere. Obaštri sicer poudarjajo, da je ta verska kaprica smešna in poniževalna za muslimanke, toda vse to menda dosti ne pomaga pri starih ljudeh.

Naš čas je bil odmerjen in tako smo se odpeljali proti Lazaropolju, katero mesto leži 1,400 metrov visoko nad morsk gladino, torej na vrhu visoke planine. V Lazaropolju je prebivalstvo stoodstotno orga-

vanjih za dosego miru. Navzlic vsemu moramo ostati mirni in hladni, še mirnejši nego smo bili prej, kajti odgovornosti in posledice nemožnosti ohranitve hladnokrvnosti bi mogle biti sedaj mnogo večje in mnogo strašnejše nego kdajkoli."

Ob zaključku svoje časninarske konference, je državni tajnik dejal, da je pot k miru dolga in polna težav v svetu kakršen je danes. Vendar, mi ne smemo niti za trenotek pomišljati in dvomiti v možnost dosege tega cilja.

—Common Council

nizirano v kmetsko-delavski zadruzi "Koče Racin", katere po svoji vzornosti in vodstvu slovi po vsej Jugoslaviji. Predsednik te zadruge je izredno zmožen mož Taško Grujevski, toda ne samo zmožen, pač pa naravno inteligenten, simpatičen in korajžen. Mnogi imenujejo Lazaropolje kot sedmo jugoslovansko republiko, mladega Grujevskija, kateri je močan kot Herkul, pa predsednika Lazaropoljske republike.

Pot na Lazaropolje je bila izredno zanimiva. Tako rekoč ob slehernem koraku opaziš sledove turške dediščine: v noši, običajnih prebivalstva in v zunanjih potezah naselij in domov. Kakor sem že omenil, poleg Bosne je Makedonija edina republika, kjer vidiš muslimansko žensko zakrito s feredžo.

Južna Makedonija ima le malo dobre zemlje, zato pa oblasti polagajo veliko važnost na razvoj industrije in zaeno upeljavajo namakanje zemlje, kjer je le mogoče. Veliko pridelajo tobaka in opojnega maka. Videli smo tudi riževa in bombažna polja. Makedonija ima tudi precej živine, posebno pa ovac.

Ko smo se peljali na Lazaropolje, sem si zapomnil le malo mest in krajev, kajti pričela me je zelo mrzlica tresti, tako da sem mislil, da bom resno zbolel. Spominjam se le, da smo se peljali skozi slikovito sotesko ob reki Črnem Drinu in skozi kraje, katere zlasti dobro pozna rojak John Divjak iz Toronta, saj je tam pred mnogimi služil vojake in doživel marsikatero dogodivščino. Pravil nam je, kako so mu Turčinje razbile nos, ker so ga zasačile, ko odpeljali po jezeru na drugo stran obale, kjer smo si ogledali počitniški dom in dečji dom ter druge zgradbe, katere potrjujejo, da se Ohrid dviga iz svoje nekdanje pasivnosti.

Mračilo se je, mi pa smo morali dospeti še tisti večer na Lazaropolje. A ni se samo mračilo, pač pa je pričelo deževati in snežiti, naš avtobus pa ni imel niti okenskega brisača! Pot je bila silno strma in ozka in se je vila nad globokimi soteskami in dobesedno nad ogromnimi prepadi. Te vožnje ne bom nikdar pozabil, dokler bom živel, a ne samo jaz, ampak tudi ostali delegati me. Brisali smo okna in strmeli ven — vstrme prepade! Avto je stokal in se po polževo plazil ob obronkih globokih strmin.

V avtomobilu je vladala smrt na tišini — nihče ni znil besede! Mene je še naprej tresla mrzlica in rojak Divjak se je stiskal k meni, da bi me malo ogrel. Nevarne vožnje ni hotelo biti konec, smrtna tišina je že naprej prevladovala. Nenadoma pa sta šofer Pančo in naš spremljevalec Blagoj Popovski pričela peti glasno makedonske pesmi. Hotela sta nas zmotiti, da ne bi mislili na nevarnost. Toda tudi šoferju je večkrat postalo vroče, ko je na ozkih ovinjkih skalovje zazijalo pred njim in je moral Popovski podlagati kamenje pod kolesa, da ne bi avtomobil ritensko zdrsnil navzdol.

Naš avtobus je končno le sopeče pristokal na vrh gore, kjer je obešena planota, na njej pa slovita vas Lazaropolje. Lazaropoljčani so nas čakali pred novim Zadrudnim domom, kateri je res lepo in moderno poslopje. Naj tu omenim, da so se mi videli ti zadrudni domovi v raznih vaseh preveč lepi in moderni z ozirom na primitivnost ostalih hiš v naselju.

Sprejeli so nas zelo priščno. Ti preprosti ljudje so mi takoj ugajali, posebno pa predsednik kmečko-delavske zadruge Taško Grujevski. Takoj so nas odpeljali v Zadrudni dom in postregli z večerjo. Mene je skrbelo, ker me je še vedno tresla huda groznica. Sedel sem poleg zgovornega predsednika te "sedme jugoslovanske republike" in se z vso močjo sili, da bi sledil razgovoru. Blagoje Popovski, urednik "Slobodne Makedonije", je pojasnil, da so me zdelale ohridske ribe. Tedaj pa je Taško dejal, da me bodo Lazaropoljčani kaj hitro ozdravili. Naročil je šumadijski čaj in kuhano vino. Šumadijski čaj imenujejo zavreto žganje.

"Pij, Milane, pij!" me je pozival Taško. In res sem pil in se kmalu počutil precej dobro. Nato pa so prišli v dvorano mladi Lazaropoljčani in zadonela je makedonska pesem, katera je zelo otožna. Ta otožnost ima nedvomno izvor v tragični zgodovini tega naroda. Toda peli so zelo lepo, zlasti pa mi je ugajala "Bolem mi leži", katero tudi zapojejo tudi naši Prešernovci v Chicagu. Makedonci so se nemalo začudili, ko jim je pričel pomagati peti to pesem tudi Mirko Kuhel. Mirko je tudi na ta večer, 8. novembra, praznoval svoj rojstni dan.

Potem pa se je oglasila harmonika. Mladi Makedonci in Makedonke so stopile v vrste in zaplesale kolo. Šumadijski čaj je že dobro pregal mojo groznico in na povabilo sem se pridružil plesalcem kolu. Tov. Divjak se je kaj hitro pridružil mladim Makedonkam, potem pa sem pomagal tudi jaz. Majhno in stasito dekle mi je zatrjevalo, da dobro plešem, jaz pa sem pobrcal z nogami in premišljal, kaj bi dejala moja Ann, če bi me videla plesati kolo s temi brhkimi Makedonkami. Najbrže bi vprašala, kdaj me bo že pamet srečala. Naj bo tako ali tako, šumadijski čaj me je popolnoma ozdravil, tako da sem se drugi dan zopet dobro počutil.

Večina delegacije je prespala v hiši predsednika Grujevskija. Drugo jutro pa smo si ogledali zadrudno življenje prebivalstva na tej visoki planoti. O njihovi zadruzi "Koče Racin" bi lahko napisal celo poglavje, toda po tej poti ne bomo tako hitro prišli v našo Slovenijo. Vzlic temu pa je potrebno, da se ponudimo malo dlje pri teh krasnih ljudeh, kateri so po mojem mnenju ena najsrečnejših zadrudnih družin v Jugoslaviji.

Lazaropolje je najmočnejši dokaz za zadrudništvo. Pred vojno je bila ta vas na vrhu Bistre planine od ljudi in Boga pozabljena in je živela življenje predpotopne dobe, danes pa je prav vzor zadrudništva, dokaz, kaj vse se da doseči v kolektivnem življenju, če je pravilno vodeno. Nacifašisti so izselili, pobili ali pa zaprli malone vse prebivalstvo Lazaropolja. V vasi je ostalo samo nekaj starih ljudi in vsa vas je bila zaraščena z divjimi rastlinami, hišice močno podrtje, pota zabrisana. Leta 1945 pa je petorica demobiliziranih partizanov ustanovila zadrudno in organizirala povratek 43 Lazaropoljskih družin, katere so bile izgnane v Bitolj.

Pričele so se vračati domov tudi družine iz drugih mest in krajev. Najprvo je bila organizirana tekstilna zadruza, nato obdelovalna ovčarska, mizarška, čevljarška itd. Prebivalstvo je šlo na delo z vso energijo. Prvih sedem lesenih tkalnih strojev so na plečih prinesli na vrh Bistre planine, prav tako mnogo drugim potrebščin. Pričelo se je novo življenje. Zgradili so elektrarno, delavnice za pletenje perzijskih in pirotskih preprog itd. Največji čudež pa je, da so si sami zgradili tudi 6,5 km dolgo cesto, tako da danes lahko avtomobili vozijo na Lazaropolje. Ko so energični zadrugarji pričeli graditi cesto, jim je dejal njihov pop, da jo je nemogoče zgraditi in če jo zgradi, da si bo dal svojo brado odrezati. Toda energične ljudi ni so mogle ustaviti še tako velike ovire in tako je res dne 26. oktobra 1946 privozil prvi tovorni avtomobil na vrh Bistre planine. Ta dan je bil velik praznik za vse Lazaropoljčane. Če si je pop odrezal brado, ne vem, ker sem pozabil vprašati. Lazaropolje ni bilo več povezano z ostalim svetom samo s kozjimi stezami, pač pa s cesto, katera sicer ni podobna ameriškim, vendar pa se po njej avtomobili prebijejo navzgor 1,400 metrov visoko nad morsk gladino.

Za cesto so prišle na vrsto druge stvari: napeljava telefona, izgradnja novih hiš, Zadrudnega doma, rigolanje zemlje, sedaj pa gradijo nove delavnice za razne obrti. Lazaropolje ima celo svojo pošto in tudi gimnazijo. Poleg raznih obrti imajo Lazaropoljčani bogat inventar: 56 tkalnih strojev, štiri tovorne avtomobile, en traktor, eno ambulanco, 112 konj, 126 krav, 3,500 ovc, 80 panjev čebel. V Zadrudni hiši živi 859 članov. Vas ima tudi vodovod, kinematograf, lepo čitalnico, folklorno skupino, televodno društvo itd. Prebivalstvo je srečno, zlasti starejši ljudje. Po vsej Jugoslaviji se vidijo miličniki, toda na Lazaropolju nisem videl nobenega. Še veliko bi bilo potrebno povedati o teh pridnih in podjetnih Makedoncih, kateri si tako pridno ustvarjajo boljše življenske razmere zase in svoje potomstvo, zaeno pa ojačujejo zadrudno idejo.

Povedali so nam, da je Lazaropolje obiskal tudi pisatelj Adamič, kateri bo nedvomno zanimivo opisal to ljudstvo in njihovo "sedmo republiko". Predsedniku Tašku sem obljubil, da če še kdaj obiščem Jugoslavijo, me bo moja pot prav gotovo vodila tudi na vrh Bistre planine. Če se bo to uresničilo, bom vzel s seboj mojo ženo in hčerko, da bodo videle te lepe kraje in krasne ljudi.

Gornje nadaljevanje Medveškovega poročila bi moralo biti objavljeno v listu preteklega petka in v ponedeljek. Zaradi nesporazuma in ker smo nadaljevanja dobili prepozno, objavljamo tri nadaljevanja, od jutri pa bomo redno objavljali po eno.—Op. ured. (Dalje prihodnjič)

Že pred leti so v Ameriki začeli izdelovati avtomatske naprave, ki ob določenem času vključijo in izključijo električno cestno razsvetlavo. Te naprave pa je treba sproti regulirati glede na letni čas. Sedaj pa je ameriško podjetje General Electric začelo izdelovati napravo, ki avtomatično vključuje in izključuje cestno razsvetlavo v mraku. Posebna fotoelektronka sproži električni tok, kadar popusti dnevna svetloba, tako da je mogoče različni predmete le na razdaljo 150 m. Fotocevka je občutljiva zlasti za rdeče žarke, ker ima večerna in jutranja svetloba več rdečih žarkov. Ko se zdani naprava na isti način izključuje električno cestno razsvetlavo.

GIVE!

KAKO ZBIRAMO PODATKE O VOJNIH ŽRTVAH

Ko krajevna (rajonska) organizacija ugotovi, da je za popisovalno akcijo na njenem področju potrebno več ekip, razdeli svoje področje na popisovalne sektorje, ki imajo vsak po eno ekipo. Meje popisovalnih sektorjev morajo biti točno določene, da pri popisovanju ne bo izpuščena niti ena hiša. Popisovalna področja ne smejo biti določena po številu prebivalstva in hiš, temveč po obsegu dela. Popisovalni sektorji naj bodo čim manjši, da bodo mogle ekipe točno opraviti vse svoje delo.

Popisovalne ekipe morajo delati kolektivno. O svojem delu in njegovem namenu morajo obvestiti vse prebivalce svojega sektorja. Če imajo krajevne organizacije že kake podatke o vojnih žrtvah, naj te podatke daje ekipam, da jim olajšajo delo in da se podatki še izpopolnijo. Člani ekip morajo vestno izpolniti formularje za vsako vojno žrtev posebej v prisotnosti tistih, ki so dali podatke.

Najbolje bi bilo, če bi bilo mogoče popisati vojne žrtve v okraju in kraju, kjer so živeli. V mnogih primerih pa to ni mogoče. Med vojno so bila uničena cela naselja in mnogi prebivalci so se tudi med vojno in po vojni preselili. Popisovalci naj se pri svojem delu ravnajo po naslednjem redu:

Prvenstveno je treba zbrati podatke o vojni žrtvi v tistem okraju in kraju, kjer je živela, če so tam sploh ljudje, ki lahko o njej dajo podatke. Če je v kraju več ljudi, ki lahko dajo podatke, je treba v prvi vrsti iskati podatke od najstarejših sorodnikov: žene, moža, staršev in otrok. Če teh ni, je treba vprašati druge sorodnike in šepetjem pridejo na vrsto podatki od znancev in drugih. Podatki od najstarejših sorodnikov pridejo v prvi vrsti v poštev. Samo v primeru, če ožji sorodniki ki vojne žrtve niso znani, se vpišujejo podatki od vseh, ki o vojni žrtvi kaj vedo v njenem domačem kraju. Tako se zaradi tega, da ne bi bila iz evidence izpuščena nobena vojna žrtev, če bi bila kaka vojna žrtev dvakrat vpisana, se bo to pozneje uredilo in popravilo.

Republiške popisovalne komisije bodo določile rok popisovalne akcije. Vojne žrtve se popisujejo na posebnih tiskovnih (obrazcih), ki jih je predpisal glavni odbor Zveze borcev in kličih, ubitih in izginulih državljanov FLRJ v času druge svetovne vojne. Podpisovalci morajo izpolniti za vsako vojno žrtev tiskovino v dveh izvodih.

V "Enakopravnosti" dobite redno sveže dnevne novice o dogodkih po svetu in doma!

Zastopniki "Enakopravnosti"

Za st. clairsko okrožje:
JOHN RENKO
 1016 East 76th Street
 UT 1-6888

Za collinwoodsko in euclidsko okrožje:
JOHN STEBLAJ
 26851 Oriole Avenue
 REdwood 1-4457

Za newburško okrožje:
FRANK RENKO
 11101 Revere Avenue
 Dlamond 1-8029

VESTI IZ KOROŠKE

Po koroških vaseh

V Lešah — St. Jakobu smo se poslovili od prijatelja in tovariša Mihe Ravtarja, ki je umrl star 65 let. Ljubil je svoj slovenski narod in mu ostal zvest do zadnjega trenutka. Odločno je obsojal pariško kupčijo, pa tudi izdajalsko početje domačih razbijalcev. Do zadnjega je bil prepričan, da je naša sreča in bodočnost v najtesnejši zvezi z matičnim narodom.

V Pliberku je pokazala mladina pliberške okolice, kaj zna. V telovadnici je priredila Finžgarjevo igr "Divji lovec", h kateri so prihili naši ljudje od blizu in daleč. Prav bi bilo, če bi prišli sem tisti, ki zatrjujejo, da pri nas ni Slovencev.

V Skofičah smo se zbrali na rednem obnem zboru Slovenskega prosvetnega društva. Tajnik je poročal o številnih nastopih skofičanov doma in po sosednjih vaseh. Spregovoril je predsednik Slovenske prosvetne zveze Franci Zwitter, ki je poudarjal, da more rasti pravo kulturno življenje le iz lastnega ljudstva. Pri volitvah smo povedli delo staremu odboru, ki bo tudi v bodoče posvetil vse svoje sile v prid slovenski prosveti.

St. Jakob v Rožu. K nam je prišel zivnozdravnik dr. Pušnik Kristi. Priimek Pušnik je znan po vsem slovenske področju na Koroškem. Zares smo veselili srečni, da ga imamo v svoji sredini.

V Subi smo imeli razstavo kuharskih in šiviljskih izdelkov, združeno s kulturno prosvetno prireditvijo pri Hartlu. Oboje je organizirala Slovenska kmečka zveza.

Libuče. Pokopali smo upokojenega železničarja Franca Glička, ki je dočakal visoko starost 89 let in Roka Močilnika, ki je poklicu kmečkega delavca. Ni dolgo užival svoje starostne rente. Oba bomo ohranili v trajnem spominu.

ZAVAROVALNINO
proti
ognju, tatvini, avtomobilskim nesrečam, itd.
preskrbi
Janko N. Rogelj
6208 SCHADE AVE.
Pokličite:
ENdicott 1-0718

ANTON INGOLIC:
MLADA LETA
POVEST

(Nadaljevanje)

Da, lepo mora biti. On sicer ne čuti, kako, toda biti mora res lepo. Kako ljubi mati svoje otroka! Saj se spominja, kako je njegova mati za vsakim otrokom, ki ji je umrl, jokala. Kako nazadnje ni imela več solz in je stala tam ob poslednjem otroku vsa drhteča, dokler se ni izgubila v onesvestilo. Da, mati, to je nekaj tako velikega, četi, prevlečko je in prečudovito zanj!

Nenadoma pa se je okrenil k Marti in ji zaspeetal:

"Ali bi ti bila rada mati?"

Marta se je tesno prižela k njemu in se mu predala s takšno ljubeznijo kakor nikoli prej.

DRUGO POGlavJE
PRVI DEL

"Čestitam, gospod Kotnik! Prav dobro ste se držali!"

Tine se je samo smehljaj in stopil med tovariše.

"Zivio Kotnik!" je vzkliknila Lora, ki je diplomirala pred njim. "Sedaj pa Anton! Spet eno uro čakanja. Boš počakal?"

Tine je odkimal.

"No, seveda! Mora takoj spo-

VZROKI MILIH IN HUDIH ZIM V SLOVENIJI

Zemeljska obla ima zaradi zemljepisnih širin in neenakomerne razdelitve kopnega in morja neenakomerno razdeljeno toploto. Pozimi pride ta toplotna razlika še bolj ostro do veljave kakor poleti, kajti morja vsebujejo ogromne množine toplote, ki pozimi zavira ohladi- tev. V nasprotju s tem se osrč- te celin pozimi močno ohlaja. Tako imamo n. pr. najhlednej- še področje na svetu v vzhodni Sibiriji okrog krajev Verhojansk — Ojmekon, kjer je povprečna januarska temperatura okoli 50 st., ponekod doseže celo —67 st. Obenem pa ima norveško mesto Bode, ki je na istem zem- ljepisnem vzporedniku kakor Verhojansk, leži pa na atlant- ski obali, januarsko povprečno temperaturo komaj 10C. To- plotna razlika med severom in jugom ter oceani in celinami povzroča kroženje zraka (ve- trove) in morij (morske toko- ve, n. pr. zalivski tok), ki sku- ša toplotne razlike omiliti. Tako teče hladni sibirski zrak v glav- nem proti vzhodni azijski oba- li, kjer povzroča zelo hude in suhe zime. Ta zračni tok se imenuje zimski monsun. Name- sto sibirskega zraka, ki torej stalno uhaja iz Sibirije proti ju- govzhodu, teče zrak od zahoda v glavnem iz področja Atlanti- ka. Ta zračni tok se imenuje atlantska cirkulacija oziroma protimonson (antimonson). Ko dospe atlantski zrak do Sibirije, se že močno shladi in povzroča snežne meteže, dočim je v za- hodni in rednji Evropi ter pri nas ta zračni tok še izrazito to- pel in povzroča milo vreme. Na odnes med sibirsko in atlant- sko cirkulacijo vpliva še mno- go drugih činiteljev, n. pr. pro- cesi na Pacifiku, na južni pol-

obli, v stratosferi, v področju cirkulacije nad ameriško celino itd. V zvezi s tem se mnogo- krat poruši ravnotežje med atlantsko in sibirsko cirkulacijo, ki ima daljnosežne posledice. Kadarkadar se n. pr. nad vzhodno azijsko obalo zračni pritisk dvigne, zavira odtok si- birskega zraka, medtem ko do- teka atlantski zrak še tako ka- kor prej. Posledica je naglo zbi- ranje zračnih gnot nad Sibirijo, zračni pritisk se dvigne in si- birski zrak se preko Urala širi nad Evropo. Atlantska cirkulacija se pri tem prestavi na področje Severnega ledenega morja in dovaja po tej poti zrak sibirskemu področju. V tem pri- meru nastane v Evropi huda zi- ma, medtem ko je na Severnem ledenem morju razmeroma mi- la. Ko so n. pr. v izredno hudi zimi 1928—1929 še v srednji Evropi (na Češkem) zabeležili mraz do —35 st. (na Poljskem celo do —40 st.), je na Špic- bergih deževalo pri —6st. Po- dobni primeri so se ponovili v hudih zimah leta 1939—40 in 1. 1941—42.

Če pa ima sibirski zrak vse pogoje za svoj normalen od- tok proti Pacifiku, ima Evropa mile zime, kajti v takem pri- meru teče topel atlantski zrak po najkrajši poti preko evrop- ske celine v Sibirijo. Iz tega sle- di, da so mile zime v Evropi normalen, medtem ko so hude zime izjemen pojav. Mile zime so pri tem lahko deževne (ka- kor n. pr. 1. 1936, 1939 in 1948), ali pa suhe. V prvem primeru ima atlantska cirkulacija nor- malen značaj, ker se v zvezi z njo razvijajo vrtinci, tako ime- novani cikloni oziroma depresije, z znižanim zračnim tlakom. Drugi primer pa pomeni, da je

atlantska cirkulacija pod vpli- vom (v smislu teorije Multa- novskega in Hergesella) kanad- sko-gronlandske cirkulacije, ki dovaja hladni zrak nad Atlan- tik, kar ima za posledico pogo- sti razvoj visokega zračnega pritiska nad evropsko celino (kakor n. pr. leta 1949).

Leaos je sibirski zrak že ob koncu decembra 1949 vdrl v ne- navadno razsežnem in močnem toku preko Urala nad Evropo, vendar našega ozemlja še ni do- segel, ker je to preprečil nenad- ni dvig zračnega pritiska nad srednji Evropo, ki je bil očitno stratosferskega izvora. Pozne- je pa se je atlantska cirkulaci- ja usmerila preko srednje Ev- rope v Sibirijo, torej po povsem nenavadni poti, kar je pripisati dejstvu, da je zračni pritisk pri Špicberghih nenavadno visok in da s tem zapira normalno pot atlantski cirkulaciji preko Se- vernega ledenega morja. Sibir- ski zrak pa teče preko Skandi- navije in Severnega ledenega morja nad Atlantik. Ker je to stanje izjemno, je pričakovati, da letošnja zima ne bo ostala takšna, kakor je bila doslej, ker bo prej ali slej udrl sibirski zrak tudi nad naše ozemlje. To se bo zgodilo takrat, ko bo zrač- ni pritisk nad Severnim ledenim morjem popustil in odprl atlant- ski cirkulaciji normalno pot.

Statistični letopis Združenih narodov objavlja statistiko o nakladi dnevnikov v posamez- nih državah. Ta statistika nam pove, da znaša skupna naklada dnevnikov v Združenih državah Amerike 52.3 milijona izvodov, v Sovjetski zvezi 31 milijonov, v Veliki Britaniji 29.7 milijona, v Franciji 11.6 milijona, v Ita-

liji 5 milijonov itd. V razmerju s številom prebivalstva pa ti- skajo največ dnevnikov v Ve- liki Britaniji (600 izvodov na 1000 prebivalcev), v Luksem- burgu (455), v Avstraliji (425), v švedski (405), v Belgiji (383), v Združenih državah Amerike (357) itd.

AMERICA'S SECURITY LOAN

BUY BONDS TODAY!

V Jugoslaviji se je v nekaj le- tih po osvoboditvi tisk mogočno razvil. Sedaj znana naklada vseh dnevnikov okrog 1 in pol milijona izvodov, tako da odpa- de en dnevnik na vsakega de- setega prebivalca, enako kakor na primer v Italiji. Primerjava z drugimi državami pa bi bila

Če vam 'Enakopravnost' uga- ja, naročite jo za poskušnjo vaše- mu prijatelju in znancu. Če imate kaka priporočila za izboljšavo čti- va, sporočite ga in skušalo se ga bo upoštevati.

ENAKOPRAVNOST
6231 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

N. J. Popovic, Inc.
IMA ZASTOPSTVO
Chrysler - Plymouth avtov
PRODAJA NAJNOVEJŠE 1950 IZDELKE KOT TUDI RABLJENE AVTE
V zalogi ima razne dele in potrebščine za avte ter izvr- šuje razna popravila po tovarniško izurjenih mehanikih.
8116 LORAIN AVE. ME 1-7200
NICK POPOVIC, predsednik

JOHN OBLAK
OBLAK MOVER
Se priporoča, da ga pokličete vsak čas, podnevi ali ponoči. Delo garantirano in hitra postrežba. Obrnite se z vsem zaupanjem na vašega starega znanca
JOHN OBLAKA
1146 East 61st St. HE 1-2730

ročiti svoji ženi, da je diplomir- an filozof!"

Tovariši so se zasmjali. Tine pa jim je zamahnil z roko in od- šel počasi po stopnicah. Ogledo- val se je na vse strani, včasih obstal za hip, se oprjel kamenite ograje in pogledal navzdol v ve- stibul.

Tri leta je hodil dan za dnem po teh stopnicah navzgor in na- vzdol, sedaj pa je konec. Eno uro je predsedel pred komisijo, govo- ril o Dalmatini in njegovi Bib- liji, o Linhardtu in Zoisu, o Lev- stiku in vseh novejših do Pre- glja in potem še o Gunduliću, Šenoi, Domjaniću in Križli. In sedaj je konec!

Konec!

Tine bil rad vesel. Toda ne- kam prazno mu je bilo v duši. Tako prazno, da bi najrajši se- del na stopnice in čakal. A sam ni vedel česa, samo čutil je, da še ni vse končano, da mora priti še nekaj. Tako prazno mu je bilo samo po maturi, tudi te- daj ni vedel, kaj bi počel. Hodil je po ulicah, nazadnje pa si ku- pil Tagorejevega "Vrtnarja" v angleščini, šel domov in čital do večera.

Zaprj je velika vežna vrata in stopil izpred univerze na trg. Prav tedaj so ga škropili. Včasih se je prikazala za škropilnim vo- zom majhna mavrica. Tine ji je sledil. Ko je škropilnica zavila v Šelenburgovo ulico, pa je sto- pil na pločnik in se ustavil pred izloženim oknom Matičnega ki- na.

"Ariane."

Elisabeta Bergner. Prejšnji večer jo je videl.

Iskal je med slikami prizorov, ki so mu najbolj ugajali. Šel je do naslednjega okna in obnav- ljaj vsebino filma. V vsaki sliki je iskal Arianiinih temnih, naiv- nih, a obenem tako zagonetnih oči.

Te oči so bile tako znane, toli- kokrat jih je že videl!

Tam v Parizu in potem še en- krat!

Da, take oči ima Dora!

Strmel je vanje, Ariana se je izgubljal, pred njim pa je vsta-

govo nasproti in si kupil čoko- lade. Potem pa je krenil proti Ti- voliju.

Njegove misli so postajale jasnejše.

Začetek je!

Da, začetek nečesa novega!

Martica bo lahko razgrajala, kolikor ji bo drago! Nič se ji ne bo treba ozirati na "oču," ki študi- ra v sobi in hoče miru. Marta ne bo hodila več po prstih okoli njega, ne bo več žalostna, ker ima tako malo časa zanjo. Ne bosta se več sprla in prepirala. Ne bo več tistih strašnih ur, ko bi bil najrajši zgrabil knjige, jih pognal v ogenj, sam pa odšel, da bi ga ne bilo več nazaj.

Marta ne bo več služila, ne bo se več jezila, ne bo žalostna, ker se jim godi tako slabo. Se- daj bo kmalu on gospodar, za- služil bo, da bo Marta lahko ostala doma, gospodinjala in se igrala z Martico. Doma bodo ve- seli in ponosni nanj. Tačša se bo pomirila. Vse bo drugače. Ne bo ga več sram pred tovariši in Po- točani! Ne bo več živel na Oglen-

šaku, vsi trije bodo odšli v me- sto!

Sedaj bodo šele začeli živeti. Tine, Marta in Martica!

Posebno on! O, kako je živel zadnji dve leti! Samo v knjigah je tičal, za nič se ni brigal, red- ko je šel v gledališče ali v kino. Hotel je čimprej končati študi- je. Ko pa je bil na Oglenšaku, ni videl včasih po ves teden niko- gar. Samo Marto, Martico in služkinjo Marijo. In komaj je zaprl knjigo, že ga je čakala Marta:

"Sedaj pa bodi samo moj!"

In jo je moral objeti ter ji pripovedovati kaj lepega, čeprav mu je bila glava težka in trudna. Če pa ni, mu je užaljeno očitala:

"Ves dan tičiš v knjigah, zame pa se ne brigaš! Ali so ti knjige res dražje od mene?"

JOIN THE OPPORTUNITY DRIVE
INVEST IN U.S. SAVINGS BONDS

FERDO GODINA:

BELE TULPIKE

ROMAN

(Roman je bil spisan leta 1941)

(Nadaljevanje)

Smešni smo bili kot otroci, ki čutijo v sebi prvo norost nebrzdane mladosti. Stara žena pa se je zarežala na hiše nizko kot helikon.

Spremil sem jih nazaj čez pokopališče do cerkve. Bili so trenutki, ko je Kandič prijel Ivo in ji kaj pripovedoval, kot bi bil sam sredi pokopališča.

"Vidiš, to je tista, o kateri sem ti pravil," mi je Kandič s pogledom dejal. Prijel jo je za konec malega prsta in je mahal z njeno roko po zraku. Mene pa je helikon boječe vprašal:

"Gospod, vi niste iz te fare, kaj ne, da ne?"

"Da! Iz te fare sem," sem rekel trdo, da bi me tudi Kandič slišal. Žena je zatrobentala:

"Aha, saj sem mislila, da ste iz te fare."

Že nekaj dni samevam v svoji sobi. Edini tovariš mi je moja veriverica. Ta živalica ve za moje bolečine.

Jerebič je poparjen, odkar se je vrnil s kongresa. Ko jemo, se ne pogledamo, niti ne govorimo, čez dan se pa itak ne srečamo.

Rahelina vaza stoji na mizi in v njej ovele baročnice.

Snoči pri večerji mi je Treza pozabila dati žlico h krožniku. Kako je dekan to opazil, ne vem.

"Žlico prinesi," je dejal suho Trezi. Gledal je skozi okno, stran od mene. Ko je Treza odšla, je nastopil v obednici mučen molk. Drug drugega opazujemo in se sovražimo.

Gledal sem široki dekanov vrat, okrog katerega je bil stis-

njen svetel ovrtnik. Na okrogli glavi je imel šop nepočesanih, sivih las.

Gledal je skozi okno kot gospodar, ki dela to, kar mu je ljubo. Še preden se je vrnila Treza z žlico, se je nenadoma še nečesa spomnil, se sklonil nad juho in začel enakomerno grabiti iz krožnika.

Ob večerih sem sedel tiho v sobi. Poslušal sem, kako je hlapec zapiral hlev in kako so ženske pomivale v kuhinji posodo. Nekaj sem si želel, pa sam nisem vedel, kaj. Da bi bil daleč proč od vsega tega, daleč, daleč, da ne bi vedel zame nihče, niti Rahela niti moja mati.

Kaj bo z Rahelo? Kaj bi dal, če bi mogel izrgati iz sebe vse to, kar živi v mojem srcu. Vso bol in neizmerno koprnenje. To živi v mojih prsih, me muči in me mori.

Dan za dnem sem imel pred seboj le eno: iti h Krampaču in si odpreti vse stare rane. To bo itak moralo priti. Čemu nisem tega storil takoj prvi dan, ko sem se vrnil iz Turnišča!

Preden sem se odločil za ta korak, sem se nešteto krat oblekel, očistil čevlje, se počesal in držal kljuko na vratih svoje sobe, da bi šel. Omahaoval sem.

Zdaj ne, sem si dejal, jutri zvečer. Slekem sem se in legel. V postelji mi je pa bilo žal, da nisem šel.

Prišel pa je čas, ko sem z gotovostjo odprl vrata in šel, ne da bi za hip prisluhnil glasu, ki mi je odsvetoval.

Pozvonil sem pri Krampaču. Kakor sem čakal prej z veseljem, da mi pride kdo odpret, sem se zdaj bal. Najraje bi pobegnil.

Prišla mi je odpirat Berta. Poznal sem jo po korakih.

"Ti?" se je začudila.

"Veš, nisem imel priložnosti —" sem začel govoriti in v poltemi iskati s klobukom obehalnik. Na obehalniku sem opazil Brunnerjev klobuk.

"Nekaj ti je. Kaj pa nisi v nedeljo prišel, ali bi se pa vsaj opravičil!"

Krampač je odprl sobo.

"No, viš ga. Mi smo pa mislili, da si umrl," mi je rekel glasno in zaprl vrata. "Opraviči se pri Brunnerju," mi je zašepetal. "Kaj pa misliš?"

"Kako si čuden, pustiš nas in niti glasu ni o tebi," je prav tako šepetala Berta. Toliko tople, prijateljske prijaznosti sem čutil pri njima, da mi je bilo težko, da nisem prišel takoj, ko sem se vrnil. Še isti dan. Čemu sem odlašal in se trafil doma brez vsake koristi.

Potrkal sem. Slišal sem topli Brunnerjev glas. Odprl sem vrata in stopil pred Krampačem.

Brunner je sedel za mizo. Dvignil je glavo od listin, ki so bile razgrnjene po mizi. Bile so popisane s strojem. Vstal je uslužno, kot če bi v trgovini prodajal kos slabega blaga. Niti sence spremembe ali začudenja ni bilo na njem. Bil je žid. Kako sem mogel videti v njem kdaj kaj drugega kakor žida. Smehljal se je, vstal, ponudil mi roko in čakal, kdaj bo rekel Krampač, da sedemo. No, kako mu bom zdaj rekel, da mi naj oprosti, da v nedeljo nisem prišel. Saj Brunner niti na to ne misli.

Ničesar ne bi rekel, če me Janči in Berta ne bi prebadala z očmi. Ko smo sedli, me je gledal Krampač, da drugega nisem vedel, kot da sem začel svojo pesem:

"V nedeljo nisem mogel, gospod Brunner. Bil sem čez noč zadržan v Turnišču."

"Aha," je dejal mirno. "Mi smo se peljali v Čakovec."

V Čakovec? Zakaj v Čakovec? Zakaj niso ostali doma? Ljubosumen sem postal na vsakega, ki je tam videl Rahelo.

Ni mi bilo več mar, da bi se oprustil. Zakaj? Zato, ker so šli v Čakovec?

Berta je stopila k oknu, Janči pa je držal z eno roko za glavico pipe, z drugo pa gorečo vžigalico. Oba sta čakala name.

"Videti ste slabši," mi je dejal Brunner obzirno.

"Zmeraj tiči doma, to mu škoduje," je hotel napeljati Krampač na svoj tir. Jaz sem pa rekel, da se dobro počutim.

Brunner se je nagnil nazaj, dal palec zgoraj pri rokavu v telovnik in je očividno čakal, da bi s Krampačem nadaljevala.

Tak je bil videti, kot da mu je bilo malo mar, če se je nameravani izlet v Turnišče spreminil tako, da so se odpeljali v Čakovec. Vso hladnost tega židovskega človeka sem začel slutiti. Kako bi mi on dovolil, da ljubim Rahelo? Srce se mi je krčilo od bolečine. Krampač si je prižgal pipo. Berta se je počasi izmuznila iz sobe. Jaz pa sem sedel osamljen, kot bi se znašel za mizo z gospodom dekanom.

"Lahko nadaljujeva, gospod Brunner. Saj gospod kaplan ni nevaren stvar." Krampač sem po glasu poznal, da me ošteva zaradi mojega vedenja.

"Gospodu kaplanu ni znana zadeva?" je mirno rekel Brunner.

"Saj že veš o dekanovih izpadih zaradi bližnje svečanosti v sinagogi?"

"Ni mi znano," sem se delal radovednega, čeprav mi je bilo vseeno, če vem ali ne.

"Dovolite, gospod Krampač, da bi jaz gospodu razložil. Naša stvar je," se je nasmejaj Brunner.

"Prosim, prosim." Krampač je kadil in si prekrizal roke.

"Pri sinagogi je delo končano. Vsa židovska verska društva želijo, da bi še to jesen bilo svetišče blagoslovljeno. Židom je prav tako kot vam kristjanom mnogo na tem, da se take proslave izvrše čimbol slovesno. Kajne, gospod kaplan?" me je mehko vprašal žid. Sovražil bi ga, če ne bi bil Rahelin oče.

"Seveda," sem pristavil, ne vedoč, kam meri. Nekaj ostrega je imel v očeh, prav tako kot Rahela.

"No, vidite. Jerebič pa je prepovedal katoliškim gasilecem vsako udeležbo pri tej proslavi."

"Torej, gospod Brunner," je začel Krampač. Očividno sta nadaljevala s pogovorom. "Če se je društvo obrnilo name, da končno odločim v tej zadevi, sem za to, da se vse gasilsko moštvo slovesnosti udeleži. Če člani židovske veroizpovedi posejajo katoliške svečanosti, zakaj ne bi bilo enkrat narobe? Sicer pa je četa itak majhna. Vsaka delitev je nemogoča."

Krampač je kadil. Spuščal je dim počasi pod luč. Brunnerju pa so oživele Raheline oči. Razgovora se nisem udeležil. Vsaka proslava mi je bila odvratna kot vsak pomp in blesk.

"Torej pristanete?" je pobiral Brunner liste po mizi in jih urejeval.

"Seveda. Pa ostanite še, gospod Brunner, zdaj, ko je prišel naš kaplan," je pristavil s smehom Krampač. Z dvema prstoma je stiskal pri glavici cev, iz katere se je kadil bel, gost dim. Nisem se ganil.

"Rad bi še stopil k seji. To poročilo je važno."

Z Brunnerjem sva se poslovila kot znanca.

"Z Bogom, na svidenje." Nič več. Kako bi mi prišlo na misel, da bi pozdravil Rahelo. Za ves svet je ne bi.

Ostal sem v sobi sam. Vzel sem svinčnik iz žepa, ga postav-

ljal na konico in zopet na ploščati del. Mislim nisem prav ničesar.

"Nemogoče si," je dejal Krampač, ko je končal s "smešnimi, otročjimi ljudmi". Sedel je in držal še z dvema prstoma ugalslo angleško pipo.

Berta je stala pri meni. "Begaš nas vse, najbolj pa Rahelo."

Nekaj je viselo nad vsemi tremi, o čemer ni govoril nihče, vendar smo imeli vsi v mislih. Nesmiselno je bilo vse to početje. Jaz sem bil vendar lendavski kaplan, Rahelini starši pa so židi, trdi, nedostopni židi, ki o stvari, katero so videli, niso hoteli slišati. Kaj bi se Brunner mazal tu okrog, če mu Janči ne bi koristil! Zakaj smo še govorili o tem, ko smo vendar vsi videli.

"Človek ti privoščijo vsaj žarek sonca v duševno trpljenje, ki ga preživljaš. — Kakor hočeš, meni je vseeno," je trdo rekel Krampač.

Vstal sem. Šel sem k vratom in obstal. Nekaj sem hotel povedati, ne v svoje opravičilo, temveč le, da se moje življenje nagiba k zatonu. Tu ni pomoči. Pa sem molčal.

ENO OPREMLJENO

SOBO ŽELI DOBITI V NAJEM POSTEN MOŠKI, SREDNJIH LET. JE STALNO ZAPOSLEN. Naslov se naj pusti v uradu tega lista.

AVTO NAPRODAJ

1947 Super Sedanette—Buick izdelka, z vsemi pripomočki. Samo en lastnik. Za podrobnosti pokličite lastnika na

SOHIO GAS STATION

18610 Lake Shore Blvd., KE 1-9711

VAS MUČI GLAVOBOL?

Nabavite si najboljšo tableto proti glavobolu v naši lekarni. Cena 50c.

MANDEL DRUG CO.

Lodi Mandel, Ph. G., Ph. C. 15702 Waterloo Rd. — IV 1-9611

Zakrajsek Funeral Home, Inc.

6016 ST. CLAIR AVENUE
Tel: ENdicott 1-3113

V blag spomin

ob prvi obletnici od kar je umrla naša ljubljena soproga in mama

JOSEPHINE MOČNIK

Zatisnila je svoje mile oči dne 15. marca 1949

Kako pozabit to gonilo, kjer Tvoje blago spi srce, ki nam je vedno vdano bilo ves čas do zadnjega je dne.

Na Tvoj grob bomo položili rudečih vrtnic šopek lep, naj bo dokaz ljubezni naše, da nam spomin je na Te svet.

Žalujoci ostali:

John, soprog
Stanley, sin v Floridi
Dorothy, hčerka
Jennie Koprivec, mati in sorodniki

Cleveland, Ohio, dne 15. marca 1950.

Vzel sem v predsobi klobuk in sem šel. Stopal sem od stopnice do stopnice, da so deske škripale. Prepričan sem bil, da Krampačevega praga ne bom več prestopil.

Veter je prinašal s hribov duhi po sladkem grozdju, zrelih breskev, duh po pretakajočih se sokovih v sladkem sadju.

B. J. RADIO SERVICE

1363 E. 45 St. — HE 1-3028

SOUND SYSTEM

INDOOR — OUTDOOR

Prvovrstna popravila na vseh vrst radio aparatov

Tubes, Radios, Rec. Players

Vse delo jamčeno

NOVE HIŠE ZA ENO DRUŽINO V EUCLIDU

19871 NAUMANN AVE.
20700 NAUMANN AVE.
21520 MILLER AVE.
320 EAST 328th STREET

Vsaka ima 4 1/2 sobe; gorkoča na plin, "tile" kopalnica. Lahki finančni pogoji.

Oglejte si jih ali pokličite nas, da vam jih razkažemo. Pokličite ob večerih Wickliffe 997

EUCLID MASON CO.
Jack Strekal

Zajci so se skrivali med tršjem, vrabci so se v jatah podili nizko nad goricami, srake so se drle in preletavale hribe. Klopčoti so se počasi obračali za vetrom.

(Dalje prihodnjic)

POSEBNOSTI

Poslužite se te izredne prilike in pripravite si denar

Frigidaire, 6 kubičnih čevljev \$69

Maytag pralni stroj, aluminijasti čeber \$49

Grand peč na plin \$40

Frigidaire električna peč \$109

5 kosov "Breakfast" set, hrastov les \$39

Lahka mesečna odplačila

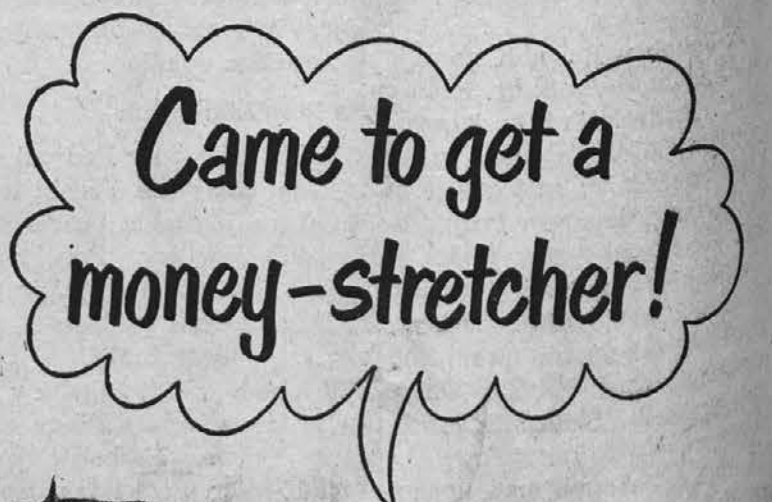
Odprto ob večerih

Northeast Appliance & Furniture

Jerry Bohinc, lastnik

22530 LAKE SHORE BLVD.

REdwood 1-2303

Came to get a money-stretcher!

IF YOU THINK somebody's playing a prank on this young fellow—like sending him for a can of striped paint or a bucket of steam or a left-handed monkey wrench—you're all wrong.

He's really buying a money-stretcher—a United States Savings Bond.

In ten short years, every three dollars he invests stretches into four dollars.

But you don't have to show up at the window every time you want to buy a U. S. Savings Bond. You can stretch your dollars automatically—with a stroke of the pen.

Simply sign up under your firm's Payroll Savings Plan if you're employed—your bank's Bond-A-Month Plan if you work for yourself.

Automatic saving is sure saving—U.S. Savings Bonds ENAKOPRAVNOST

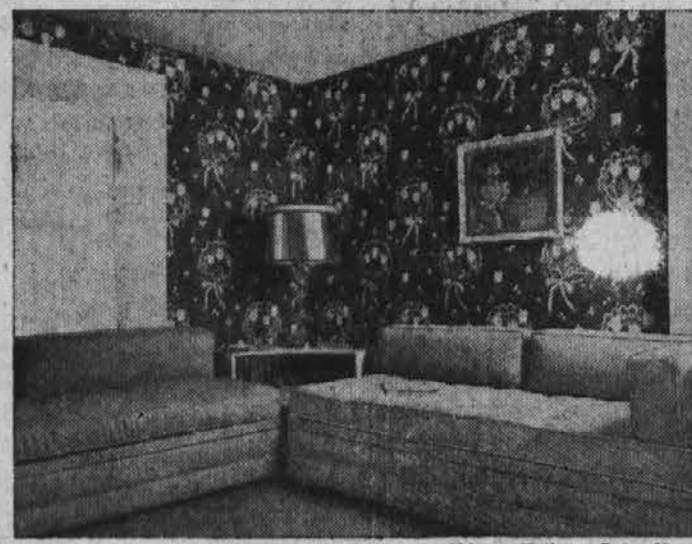
Homemaker Hints

It's easy to be your own home decorator if you use a few basic rules, according to a new kit developed by Sloane-Blabon. Start with the floor and harmonize the colors of walls, draperies and furnishings, advises the "Design-A-Floor" kit.

Select restful colors for well-urec rooms, and exciting colors in seldom-used rooms. Pick warm colors for rooms with little sun, and cool colors for bright sunlit rooms.

Wall Paper — The Magic Touch

Wall paper provides a striking background in this dual purpose room. By day it is an attractive living room. After dark it provides ample sleeping quarters for unexpected guests. This same arrangement can be applied to a bedroom, den, or a one-room apartment.

In contrast to the monotone tailored couches, a bold patterned paper with one of the new dark ground colors, adds spark and variety. Whatever the setting, there are many exciting wall papers that will show it off to advantage. April is Wall Paper Style Month, so get on the bandwagon and select the paper of your choice.

PERUTNINA

17330 BROADWAY, MAPLE HEIGHTS
V zalogi imamo vedno mlade piščance in vseh vrst perutnine. Se priporočamo za svatbe, bankete in razne druge prilike. Pridite in si izberite.

ANDY HOČEVAR in SINOVI
TEL. v trgovini: Montrose 2369—na domu: Montrose 1368 W

Naznanilo lastnikom avtov!

Poznani
FRANK RICH,
ki vodi popravilnico avtinih ogrodij in barvanje avtov pod imenom

RICH AUTO BODY

1078 East 64th Street
naznanja, da je prevzel dolgoletno popravilnico motorjev in zavor pod imenom TOM'S GARAGE v istem posloplju na 1080 East 64th Street.

Zdaj boste lastniki avtov imeli priliko dobiti popolno postrežbo z ozirom na vsa popravila na avtih.

Delo bo prvovrstno v vseh ozirih—se priporočamo.

FRANK RICH, lastnik